

Fingrid Oyj
PB 530
00101 Helsingfors

Hikiä (Hausjärvi) - Ingå 2x400 kV kraftledning, Hausjärvi, Riihimäki, Hyvinge, Nurmijärvi, Vichtis, Sjundeå, Lojo, Ingå

Kontaktmyndighetens utlåtande om bedömningsprogram för miljökonsekvenser

INFORMATION OM PROJEKTET

Projektets namn och plats

Hikiä (Hausjärvi)–Ingå 2x400 kilovolts kraftledningsprojekt, Hausjärvi, Riihimäki, Hyvinge, Nurmijärvi, Vichtis, Sjundeå, Lojo och Ingå.

Projektansvarig är Fingrid Oyj, och Ramboll Finland Oy är den projektansvariges konsult.

Kontaktmyndighet

Närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland har varit kontaktmyndighet för förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Eftersom projektet är beläget på både Nylands och Tavastlands NTM-centralers område, har NTM-centralerna kommit överens om att kontaktmyndigheten för projektet är Nylands NTM-central (MKB-lagen 10 §).

Den projektansvariges beskrivning av projektet och dess alternativ

Projektet undersöker byggandet av en ny kraftledningsförbindelse på 2x400 kilovolt från Hikiä i Hausjärvi till elstationen i Ingå. Ledningssträckningarna som granskas i förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (MKB-förfarandet) utgör sammanlagt cirka 167 km, varav cirka 80 km går i en ny terrängkorridor. När projektet är klart, är kraftledningen mellan Hikiä och Ingå är ca 110 km lång. Vid byggandet bredvid den nuvarande kraftledningsrutten breddas det nuvarande kraftledningsområdet med cirka 27–41 meter. I den nya

terrängkorridoren är kraftledningsgatan cirka 42 meter bred och kraftledningsområdet cirka 62 meter brett.

De granskade ledningsrutterna finns i följande kommuner: Hausjärvi, Riihimäki, Hyvinge, Nurmijärvi, Vichtis, Sjundeå, Lojo och Ingå. Den granskade förbindelsen består av tre sträckningar:

- Mellan Hikiä och Passanmäki granskas en cirka 6 km lång terrängkorridor som går vid sidan av den nuvarande terrängkorridoren samt en cirka 39 km lång ny terrängkorridor. För avsnittet mellan Rämpsänkulma i Hausjärvi–Hyvinge finns två underalternativ.
- Mellan Passanmäki och Kopula granskas en cirka 14 km terrängkorridor som följer den existerande kraftledningen och en cirka 14 km lång ny terrängkorridor. Kraftledningsruten avviker från den nuvarande kraftledningen på fyra ställen.
- Mellan Kopula och Ingå granskas två huvudalternativ:
 - Det västra huvudalternativet (L) går i huvudsak parallellt med den nuvarande 110 kilovolts kraftledningen via Lojo. I det västra alternativet granskas en ca 30 km lång terrängkorridor parallellt med de existerande ledningarna och en ca 10 km lång ny terrängkorridor.
 - Det östra huvudalternativet (I) går i huvudsak parallellt med den nuvarande 400 kilovolts kraftledningen. I det östra alternativet granskas en cirka 33 km lång terrängkorridor parallellt med de nuvarande ledningarna och en cirka 17 km lång ny terrängkorridor. I Övitsbyområdet granskas uppdelningen av det östra alternativet i två delalternativ.

Enligt den projektansvarige är det inte möjligt att avstå från att genomföra projektet eftersom elöverföringen i framtiden inte kan skötas med det existerande stamnätet och med de nätinvesteringar som redan beslutats utan skadliga begränsningar i överföringskapaciteten eller äventyrande av driftsäkerheten.

ANHÄNGIGGÖRANDET AV FÖRFARANDET VID MILJÖKONSEKVENSBEDÖMNING

Den projektansvarige Fingrid Oyj anhängiggjorde ett förfarande för miljökonsekvensbedömning (nedan bedömningsförfarandet) 2.10.2024 genom att till närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland

lämna in ett program för miljökonsekvensbedömning (nedan bedömningsprogrammet) gällande projektet Hikiä (Hausjärvi) - Ingå 2x400 kV kraftledning.

Behovet av bedömning av ett projekt fastställs i enlighet med lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017, nedan MKB-lagen), bilaga 1, punkt 8 b): mer än 15 kilometer långa kraftledningar ovan markytan för minst 220 kilovolt.

FÖRHANDSÖVERLÄGGNING

Kontaktmyndigheten ordnade en förhandsöverläggning 21.3.2024 i syfte att bland annat främja hanteringen av den helhet av bedömnings-, planerings- och tillståndsförfaranden som projektet förutsätter samt för att främja informationsutbytet mellan den projektansvarige och myndigheterna. I förhandsöverläggningen deltog förutom kontaktmyndigheten, den projektansvarige och konsulten även representanter för NTM-centralen i Tavastland, Nylands förbund, Tavastlands förbund, kommunerna Ingå, Sjundeå, Vichtis och Hausjärvi, städerna Hyvinge, Lojo och Riihimäki, Mellersta Nylands miljöcentral samt museerna med regionalt ansvar i Egentliga Tavastland, Västra Nyland och Mellersta Nyland.

TILLKÄNNAGIVANDE OCH HÖRANDE OM MKB-PROGRAMMET

Kontaktmyndigheten informerade allmänheten om bedömningsprogrammet och dess framläggande samt om möjligheten att lämna åsikter och utlåtanden med en offentlig kungörelse 7.10–5.11.2024. Kungörelsen och bedömningsprogrammet publicerades på Nylands NTM-centrals webbplats www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa, på Tavastlands NTM-centrals webbplats www.ely-keskus.fi/kuulutukset/hame och på miljöförvaltningens webbplats [Fingrid Abp:s 2x400 kV kraftledning mellan Hikiä \(Hausjärvi\) – Ingå](#). Ett meddelande om kungörelsen sändes till kommunerna Ingå, Sjundeå, Vichtis, Nurmijärvi, Hausjärvi och Kyrkslätt samt till städerna Lojo, Hyvinge och Riihimäki för publicering på deras webbplatser. Därutöver publicerades tidningsannonser med information om bedömningsprogrammet och dess framläggning samt om möjligheten att lämna åsikter och utlåtanden i följande tidningar: Länsi-Uusimaa (4.10), Västra Nyland (4.10), Aamuposti (7.10), Kirkkonummen sanomat

(9.10), Nurmijärven uutiset (9.10), Vihdin uutiset (9.10), Ykkös-Lohja (9.10) och Etelä-Uusimaa (10.10).

Under samrådsperioden fanns en pappersversion av bedömningsprogrammet framlagd på följande platser:

- Ingå kommun, Ingå bibliotek, Strandvägen 2, 10210 Ingå
- Sjundeå kommun, kommunhuset, Parkstigen 1, 02580 Sjundeå
- Lojo kommun, Lojo stadshus, Karstuntie 4, 08100 Lojo
- Vichtis kommun, kommunhuset, Asemantie 30, 03100 Nummela
- Nurmijärvi kommun, kommunkansliet, kundtjänsten, Keskustie 2 B, 01900 Nurmijärvi
- Hyvinge stad, stadshuset, Kankurinkatu 4-6, 05801 Hyvinge
- Riihimäki stad, Tietotupa, Eteläinen Asemakatu 2, 11130 Riihimäki
- Hausjärvi kommun, biblioteket, Keskustie 2-4, 12100 Oitti
- Kyrkslätt kommun, kommunhuset, servicekontoret, Ervastvägen 2, 02400 Kyrkslätt, Finland

Om bedömningsprogrammet ordnades två evenemang för allmänheten: 22.10.2024 vid yrkeshögskolan Laurea i Hyvinge och 24.10.2024 vid Järnefeltin yhtenäiskoulu i Lojo. Förutom representanter för kontaktmyndigheten och den projektansvarige deltog totalt cirka 230 personer i dessa evenemang.

UTLÅTANDENA OCH ÅSIKTERNA OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET

Kontaktmyndigheten begärde utlåtande om bedömningsprogrammet av kommunerna inom projektets verkningsområde samt av andra myndigheter som sannolikt berörs av ärendet. Sammanlagt 25 utlåtanden och 161 åsikter om bedömningsprogrammet lämnades in till kontaktmyndigheten. En del av åsikterna har undertecknats av flera personer.

Nedan presenteras kontaktmyndighetens redogörelse för det centrala innehållet av den respons som lämnades in under hörandet. Utlåtandet av Tavastlands närings-, trafik- och miljöcentral har beaktats i kontaktmyndighetens utlåtande. Utlåtandena finns i sin helhet utlagda på webbplatsen [Fingrid Abp:s 2x400 kV kraftledning mellan Hikiä \(Hausjärvi\) – Ingå \(ymparisto.fi\)](#). Åsikterna publiceras på

webbplatsen i december 2024. Alla uppgifter som betraktas som personuppgifter har tagits bort från de utlåtanden och åsikter som publiceras på webbplatsen.

Sammanfattning av utlåtandena

Projektet och alternativen

Olika åsikter framfördes om behovet av projektet. Å ena sidan konstaterades det att projektet och produktionen av förnybar energi på västkusten gör det möjligt att ersätta produktion av fossila bränslen i södra Finland och tillgodose den ökande elförbrukningen, vilket också bidrar till uppnåendet av Finlands klimatmål och upprätthåller en tillräcklig självförsörjning inom el. Å andra sidan påpekades det att programmet borde ha gett en mer omfattande motivering till att kapaciteten utökas uttryckligen mellan Hikiä och Ingå och inte på en annan förbindelsesträcka.

En del av kommunerna lyfte framhöll projektets betydelse för deras elförsörjning, konkurrenskraft och försörjningsberedskap.

Åsikterna gick isär också om de granskade alternativen. I allmänhet ansågs det viktigt att man stödjer sig på de existerande kraftledningssträckningarna vid planeringen av ledningssträckningarna så mycket som möjligt. Alternativen betraktades i huvudsak som tillräckliga. Det konstaterades att man gallrat bland alternativen på ett välmotiverat sätt vid den preliminära ruttplaneringen och att det återstod tillräckligt med alternativ att granska i programmet. Å andra sidan konstaterades det också att tillräckliga motiveringar till att det endast finns ett enda alternativ som granskas på vissa avsnitt inte har lagts fram. Kritik framfördes också mot att den existerande kraftledningens sträckning i Nurmijärvi inte inkluderats.

I beskrivningsskedet gäller det att vid sidan av huvudalternativen också fästa uppmärksamhet vid en jämförelse av underalternativen. Betydelsen av de olika ruttalternativens konsekvenser ska bedömas och presenteras klart och tydligt. Den terminologi som används för underalternativen ska vara tydlig och konsekvent i hela bedömningsmaterialet.

I Riihimäki och Hausjärvi går det underalternativ som ligger längst västerut i ett område där planeringen kräver betydande samordning och bedömning av natur-, landskaps- och kulturmiljövärden. Det östra alternativet ansågs bättre med tanke på naturskyddet. Det

finns dock några platser av lokalt värde i det östra alternativets område.

I Hyvinge ansågs det inte möjligt att dra en rutt genom Usminkallios och Hopeavuoris områden. Det föreslogs att det västra ruttalternativet ansluter till det östra nära städerna Hyvinges och Riihimäkis gräns intill riksväg 3.

Planeringsområdet för Passanmäki elstation ansågs vara rätt vidsträckt. Områdena med stora naturvärden i detta område bör beaktas i utredningarna och planeringen.

I Ingå är den nya ledningskorridoren mellan Bredsmossens skyddsområden inte godtagbar på grund av naturvärdena. Alternativet väster om Hamnvägen kan avsevärt försvåra planeringen av markanvändningen i området kring Ingå station. Projektet för att bygga ett stickspår från Ingå station till Joddböle hamn togs också upp.

Konsekvenser som ska bedömas, bedömningsmetoder och utgångsdata

Mångfalden av de olika konsekvenser som ska bedömas har identifierats i bedömningsprogrammet och de bedömningsmetoder som ska användas har beskrivits i tillräcklig omfattning. Nulägesbeskrivningens precision och omfattning samt bedömningsmetoderna och de separata utredningarna utgör i huvudsak en bra utgångspunkt för bedömningsarbetets genomförande.

Bedömningsarbetets gång och fastställandet av konsekvensernas känslighet och storlek bör presenteras och motiveras i beskrivningen på ett så öppet och tydligt sätt som möjligt. Om det är nödvändigt att lägga fram åtgärder för lindring av någon konsekvenstyp, bör konsekvensens betydelse utan åtgärderna och med dem bedömas. Lindringsåtgärderna bör vara så konkreta som möjligt.

I bedömningsbeskrivningen ska områdets nuvarande tillstånd och konsekvensbedömningen beskrivas i detalj, så att bedömningen kan användas som underlag för att granska konsekvenserna för till exempel ett enskilt naturskyddsområde eller Natura 2000-område.

Beskrivningen av nuläget i projektområdet betraktades som sakkunnigt utarbetat och mångsidigt. Kartorna i bedömningsprogrammet betraktades som åskådliga.

Kommunspecifik behandling av konsekvenserna vid bedömningen och jämförelsen av alternativen förutsattes. I ett utlåtande lyftes också fram material som behövs vid bedömningen.

Naturförhållanden, ekologiska nätverk och fauna

Bedömningen av konsekvenserna för naturen underströks i utlåtandena på grund av projektets betydande storleksklass. Det ansågs viktigt att konsekvenserna av projektet och de ovanjordiska konstruktionerna för värdefulla naturobjekt, det ekologiska nätverket och stora, sammanhängande skogsområden bedöms redan under byggskedet. Konsekvenserna för det ekologiska nätverket bör bedömas som en helhet.

Det konstaterades att genomförandet av projektet kommer att ha en betydande negativ inverkan på kolsänkorna. De försämringar av naturvärden som projektet orsakar bör kompenseras. I utlåtandena hänvisades också till skyldigheterna i enlighet med EU:s förordning om restaurering av natur.

De naturutredningar och det bakgrundsmaterial som lämnats in bedömdes i huvudsak som tillräckliga, och metoderna för att bedöma konsekvenserna för naturen ansågs vara grundliga. Det ansågs viktigt att lokalt värdefulla naturobjekt beaktas i bedömningen. Behovet av komplettering av naturutredningar lyftes också fram.

I bedömningen bör man ta hänsyn till alternativens konsekvenser för hållbart skogsbruk och för risken för skogsskador i områdena. Det skulle också vara värdefullt att bedöma hur projektets miljöpåverkan på skogshabitat kan lindras. Konsekvenserna för skogsbruket bör beaktas när alternativen jämförs och beslut fattas om vilken linje som ska väljas.

Fladdermöss och åkergroda nämns inte i utredningarna och bör beaktas vid bedömningen. En potentiell livsmiljö för åkergroda lyftes fram. Förutom åkergroda, fladdermöss och flygekorre ska också konsekvenserna för de kända förekomstplatserna av andra strikt skyddade arter utredas.

Vid bedömningen av konsekvenserna för flygekorre bör hänsyn tas till att livsmiljöer kan vara tillfälligt tomma, men att de fortfarande är lämpliga livsmiljöer för arten. Det påpekades att det tidigare har gjorts många observationer av flygekorre i Usmis område.

Det ansågs nödvändigt att bedöma konsekvenserna för varg. I projektområdet kan också finnas livsmiljöer för lodjur och björn. Det betraktades som en brist att orrfåglar inte beaktats. Som lindrande åtgärd föreslogs att byggnadsåtgärderna utförs utanför fåglarnas spel- och häckningstid.

Skyddsområden

I bedömningsbeskrivningen ska kraftledningskorridorens och det inlösta områdets läge i förhållande till skyddsområden beskrivas. För naturskyddsområden som ligger i kraftledningens omedelbara närhet är det viktigt att beskriva miljön där kraftledningens sträckning placeras i dessa fall. Det ansågs viktigt att granska alternativ som inte försämrar naturskyddsområdenas bevarandegrunder.

Det påpekades att fridlysningsbestämmelserna för statens naturskyddsområden i regel inte tillåter byggande av nya kraftledningar och att Forststyrelsen inte har möjlighet att bevilja förläggnings- eller inlösningstillstånd för bygget av kraftledningar i dessa områden.

Den Naturabedömning som nämns i bedömningsprogrammet betraktades som nödvändig.

Ytvatten och fiskbestånd

Det ansåg viktigt att arbetsmomenten under projektet planeras på så sätt att all belastning av fasta partiklar i vattendragen i området undviks.

Eventuella värden som gäller fiskbeståndet i projektområdet har inte lyfts fram i bedömningsprogrammet. I bedömningen bör hänsyn tas till projektets konsekvenser för rödlistade arters levnadsförhållanden i strömmande vatten.

Några objekt som bör beaktas i bedömningen lyftes fram, bland andra Aromäki källa, som ligger i området för den planerade elstationen i Nurmijärvi, Tuomistonoja som ligger väster/sydväst om Sääksjärvi samt Vehkaoja bäckdal. I Ingå bör hänsyn tas till det värdefulla öringbeståndet i Ingarskilaån.

Jordmån, berggrund och grundvatten

Värdefulla objekt i jordmånen och berggrunden har identifierats i bedömningsprogrammet, men den presenterade bedömningen av konsekvenserna är endast av en allmän karaktär. Värdena hos de

aktuella objekten och de olika sträckningsalternativens konsekvenser för dem ska presenteras och bedömas i konsekvensbedömningen. Det gäller att notera att objekten inte enbart bara har geologiska värden, utan även bland annat biologiska och landskapsmässiga värden. Vid bedömningen ska hänsyn tas till konsekvenserna av placeringen av stolparna och till möjligheterna att lindra konsekvenserna med den precision som planeringsskedet medger. Pålning bör användas i stället för schaktning, när det är möjligt.

Den eventuella förekomsten av sura sulfatjordar bör beaktas i bedömningen.

Byggarbetets möjliga konsekvenser för grundvatten och vattentäkt måste bedömas. Nummenpää grundvattenområdes betydelse vid bedömningen lyftes särskilt fram. Elstationernas konsekvenser för grundvattenområdena bör också bedömas. Det ansågs vara en risk att placera elstationer på grundvattenområden. Det påpekades att skyddsplanen för grundvattenområdena i Nurmijärvi (har ännu inte antagits) föreskriver att elstationer inte bör placeras i grundvattenområden.

Det är också nödvändigt att ta reda på om det i området finns privata brunnar vilkas vattenkvalitet och -kvantitet kan påverkas när kraftledning byggs. Skyddet av grundvattnet måste uppmärksammas i områden där det finns vattentäkter. Planläggningsbestämmelserna om byggande i grundvattenområden bör beaktas i projektet.

Klimat

I programmet konstateras att Fingrids positiva klimatpåverkan och dess betydelse för hållbar utveckling är mycket större än de utsläpp av växthusgaser som stamnätsbolaget orsakar. Man uppmanade att detta skulle förklaras mer ingående i beskrivningen.

Betydelsen av bedömning av konsekvenserna för kolsänkor och kollager framhövdes.

Landskap och kulturmiljö

I fråga om landskapet och områden som ligger nära byggda kulturmiljöer betonas behovet att konsekvensbedömningen genomförs omsorgsfullt och att konsekvenserna för boende och kulturlandskapsvärden åskådliggörs med både landskapsanalyskartor och visualiserande bilder. Det ansågs viktigt att försöka utnyttja befintliga

ledningskorridorer, men en omsorgsfull bedömning av konsekvenserna för landskapet efterlystes också då ledningen placeras i en befintlig korridor. I utlåtandena betonades särskilt behovet av att konsekvenserna för Vanda å-Kormu kulturlandskapsområde, den landskapsmässigt värdefulla kulturmiljön i Arolampi by och det nationellt värdefulla landskapsområdet Sjundeå och Degerby odlingslandskap bedöms omsorgsfullt. Landskapskonsekvenserna av det östra alternativet i Ingå upplevdes som mer negativa än konsekvenserna av det västra alternativet. Krav framfördes också på att lokalt värdefulla objekt beaktas vid bedömningen.

Åkerstolpen ansågs vara ett bättre alternativ än den fristående stolpen när det gäller landskapsbilden.

Den arkeologiska inventeringens resultat bör beaktas i beskrivningen och i den fortsatta planeringen av projektet. Museerna med regionalt ansvar i Mellersta Nyland och Västra Nyland förutsatte att inventeringsrapporterna skickas till museerna för godkännande när de är färdiga. Vid behov ska museerna med regionalt ansvar kontaktas i anslutning till planeringen.

Markanvändning och planläggning

Landskapsplanernas status beskrivs på ett lämpligt sätt i bedömningsprogrammet. Förslag lades fram om att komplettera MKB-beskrivningen med en karta som presenterar en kombination av de befintliga landskapsplanerna tillsammans. På denna kombination presenteras de områden som har en gällande general- eller delgeneralplan med rättsverkningar.

Det ansågs viktigt att projektet bereds i nära samverkan med pågående planläggningsprojekt. Det påpekades att man utöver byggnadsdata även bör komplettera materialet med information om beviljade bygglov.

Projektets konsekvenser, särskilt i fråga om det östra alternativet, ansågs vara betydande i Sjundeå. Projektet kommer att göra fritidsboendet mindre attraktivt.

I utlåtandena framfördes preciseringar gällande kommunernas planläggningssituation. I Vichtis har sträckningen som beskrivs i bedömningsprogrammet vid sysselsättningsområdet södra Nummela ändrats på kommunens initiativ. Denna ändring har ansetts vara nödvändig för planeringen och byggandet av området.

Trafik och trafikleder

I bedömningsbeskrivningen ska beskrivas trafikkonsekvenserna av projektets byggnadsskede och bedömas driftskedets konsekvenser för närliggande leder med hänsyn till ledernas användning samt till trafikens smidighet och säkerhet. Åtgärder som följer av bygget av projektet bör planeras och genomföras på den projektansvariges bekostnad. Trafikledsverkets riktlinjer för både landsvägar och järnvägar som ska beaktas vid genomförandet av projektet lyftes fram.

Konsekvenser för människorna

En kraftledning genererar ett lågfrekvent elektriskt och magnetiskt fält omkring sig själv. I social- och hälsovårdsministeriets förordning (1045/2018) fastställs gränsvärden och åtgärdsnivåer för allmänhetens exponering för dessa ämnen. Förordningen tillämpas inte på exponering för elektriska fält som orsakas av högspänningsluftledningar som uppfyller kraven enligt elsäkerhetslagen (1135/2016), inklusive 400 kV och 110 kV kraftledningar. Åtgärdsnivån för magnetfält på 200 μT överskrids inte ens under kraftledningen, där de starkaste magnetfälten förekommer. Förordningen begränsar därför inte vistelse i närheten av kraftledningen eller placeringen av kraftledningen i närheten av bostads- eller fritidsbyggnader.

Regleringen och kraven i elsäkerhetslagen skyddar mot de direkta skadliga effekterna av kraftledningarnas elektriska och magnetiska fält. Magnetfältet från kraftledningar misstänks dock ha negativa långtidseffekter. En del av de befolkningsstudier som gjorts under de senaste dryga 40 åren har visat tecken på att det kan vara skadligt för barns hälsa att bo nära kraftledningar. I dessa studier har det observerats att barn som bor nära kraftledningar verkar ha haft en något högre risk att utveckla leukemi efter långvarig exponering för magnetfält med en genomsnittlig flödestäthet på mer än 0,4 μT . Resultat från cell- och djurstudier har inte gett stöd till denna slutsats. Det finns ingen känd mekanism genom vilket magnetfältet från en kraftledning orsakar leukemi eller andra former av cancer. Befolkningsstudier har inte visat att leukemi skulle vara en följd av exponering för magnetfält. Det har inte varit möjligt att visa att den lindriga ökningen av risken för leukemi som observerats i befolkningsstudier är en statistisk bias. Det elektriska fältet från kraftledningar har inte konstaterats ha några negativa långtidseffekter.

På grund av osäkerheten kring långtidseffekterna av kraftledningarnas magnetfält rekommenderar Strålsäkerhetscentralen att nya 400 kV- och 110 kV-kraftledningar byggs så att den magnetiska flödestätheten som orsakas av dem inte långsiktigt överstiger 0,4 µT i bostadshus som ligger nära kraftledningarna, om detta kan åstadkommas med rimliga åtgärder. Det finns inget förpliktande hinder som anknyter till strålskyddet för byggandet av kraft enligt planerna i MKB-programmet.

I utlåtandena betonades vikten av att bedöma konsekvenserna för människor. Fastighetsägare bör aktivt inkluderas i bedömningsförfarandet.

Förhoppningar framfördes om att planernas konsekvenser för företagsverksamhet, inklusive lantbruksföretagarna, beaktas.

I fråga om boendet förutsattes att verkningsområdet skulle breddas från 200 till 300 meter.

Sammantagna konsekvenser

När det gäller bedömningen av sammantagna konsekvenser lyftes fram det planerade solenergiprojektet i Hikiä, schaktningsprojektet i Isoahde, Hyvinge, utvecklingsprojekten för riksväg 25, planerna för ett nationellt vätgasnätverk, datacenterprojektet i Lojo, projektet för direktbanan Esbo–Salo och de nya områdena för centrum- och tårtortsfunktioner som anknyter till det samt den nya spårförbindelsen från Ingå station till Joddböle.

Övriga observationer

Kommunerna Ingå och Sjundeå har framställt att materialet finns tillgängligt på svenska i beskrivningsskedet.

I utlåtandena framfördes dessutom enskilda synpunkter till exempel om de uppgifter om antalet känsliga objekt som presenterades i bedömningsprogrammet samt om brister i kartorna.

Sammandrag av åsikterna

Projektet och alternativen

Projektets nödvändighet ifrågasattes i flera åsikter, och det konstaterades att elöverföring inte behövs om stålverket i Ingå inte förverkligas.

I många åsikter betraktades användning av den existerande ledningskorridoren som ett bra alternativ eftersom detta minskar mängden skog som ska avverkas. Underjordisk kabeldragning fick stöd. En luftledning betraktades inte som möjlig i det nuvarande världsläget med hänvisning till försörjningsberedskapen.

I åsikterna efterlystes en jämförelse av det allmänna och privata intresset. Om det allmänna intresset är klart större än det privata, kan projektet genomföras.

Det västra underalternativet mellan Hikiä och Passanmäki upplevdes som sämre i åsikterna. Det sista enhetliga skogsområdet i Röykkä, det skyddade skogsområdet i Kytjä-Usmi och många andra naturobjekt som invånarna i området sätter värde på skulle hamna under detta alternativ. I flera åsikter konstaterades ytterligare att det redan avfärdade alternativet öster om Hyvinge borde tas upp för granskning på nytt.

Den östra sträckningen mellan Kapula och Ingå betecknades i många åsikter som det sämre alternativet. Det västra alternativet skulle gå längs med den befintliga kraftledningen nästan helt och hållet, medan det östra alternativet skulle innebära bygget av ny kraftledningskorridor. Det östra alternativet skulle gå genom många skogs- och åkerfastigheter i Sjundeå. Utöver det östra alternativet bör även ett alternativ på västra sidan av Björnträsk granskas.

I åsikterna framfördes också många synpunkter på de olika alternativens konsekvenser för enskilda fastigheter. Det ansågs vara en brist att t.ex. servicevägar inte visas på kartorna i bedömningsprogrammet.

Konsekvenser för naturförhållanden, djurliv och klimat

I åsikterna lyftes fram att skogarna i södra Finland krymper och att de inte borde splittras ytterligare. Minskningen av skogsområdena reducerar den biologiska mångfalden och försämrar djur- och växternas levnadsförhållanden. Flera djur som observerats i områdena nämndes i åsikterna. Flyttfåglar rör sig också i området och stannar för att rasta på fält längs kraftledningssträckningen, och många var oroliga för fåglarnas säkerhet på grund av kollisionsrisken.

I flera åsikter uttrycktes oro för värdefulla naturobjekt som blir under sträckningsalternativen. Som sådana ställen nämndes Röykkäs område, Klöverberget, Petkelsuo, grottorna i Solamäki och Stormossen.

Det påpekades att det presenterade utredningsområdet för naturkartläggningarna är för snävt. Naturutredningarna gällande Kaffelandet i Sjöunda konstaterades vara bristfälliga.

När det gäller klimatet uttrycktes farhågor för att avverkningen av trädbeståndet i projektområdet skulle minska skogens förmåga att binda koldioxid och krympa dess kolsänka. Det sågs också som en risk att främmande arter kan sprida sig till nya områden till följd av projektet.

Det framfördes dessutom att en grundlig analys av konsekvenserna för hästar borde genomföras i projektet.

Grundvatten och ytvatten

I åsikterna konstaterades att projektet påverkar grundvattnets flödesriktning och kvalitet. Farhågor uttrycktes för att grundvattnet förorenas av kemikalier. Bland annat framhövdes betydelsen av grundvattenområdet i Kiljava.

En 50 meter bred trädbevuxen buffertzon längs vattendrag och småvatten efterlystes.

Landskap och kulturmiljö

Projektets landskapskonsekvenser för närliggande bostads- och fritidsfastigheter väckte oro. Framför allt upplevde man att åkerlandskapet genomgår stora förändringar, men även stolpar som placeras på högt belägna ställen i skogen fick negativa omdömen.

Byn Degerby, som ligger vid det östra sträckningsalternativet i Ingås område, är ett värdefullt kulturlandskap och i åsikterna ansågs det vara viktigt att bevara det oförändrat.

Markanvändning och planläggning samt trafik

I åsikterna påpekades att kraftledningen på något avsnitt inte har antecknats på lagakraftvunna landskaps-, general- eller detaljplaner. Det påpekades också att vissa av sträckningsalternativen strider mot statsrådets beslut om de riksomfattande målen för områdesanvändningen, i vilka det betonas att det vid linjedragningen för kraftledning i första hand utnyttjas redan befintliga ledningsgator. Projektet skulle också förhindra utvecklingen av vissa områden för planlagd bostadsanvändning.

I åsikterna uttrycktes oro över trafiken och belastningen under byggnadstiden och över de hinder för användningen av enskilda vägar som projektet medför.

Det konstaterades också att området Kurkisuo-Petkelsuo enligt Hyvinges riktlinjer för bullerbekämpning från år 2003 ligger i ett tyst område, och att området därför bör bevaras i dess nuvarande skick.

Det framfördes att en yrkesutbildningsläroanstalt har sin utbildningsskog i projektområdet.

Konsekvenser för människorna

Farhågor om kraftlinjernas hälsokonsekvenser lyftes fram i åsikterna. Bevisen för kraftledningens säkerhet ansågs vara otillräckliga, och åsiktslämnare upplevde att boende nära kraftledningarna och exponering för magnetfältet kan påverka hälsan negativt. Förutom strålning orsakar kraftledningen störande coronabuller, som även kan höras över långa avstånd.

I åsikter uttrycktes oro för kraftledningens inverkan på funktionen av elektriska anordningar och GPS-enheter på olika typer av arbetsmaskiner. Den föreslagna kraftledningssträckningen går genom åkermarker eller i närheten av åkrar, och i åsikter uttrycktes farhågor för att konsekvenserna för anordningar och utrustningar är stora.

Kraftledningen ansågs också påverka rekreativsmöjligheterna. Många av åsiktslämnarna använder skogar som finns längs kraftledningens sträckning för bland annat motion, svampplockning, bärplockning och observation av djur. Den förändring av naturförhållandena och landskapet som kraftledningen orsakar, krymper rekreativsmöjligheterna och minskar därigenom människornas välbefinnande.

Konsekvenserna för näringsverksamhet ansågs också vara stora. Konsekvenser uppstår när kraftledningen tar plats från verksamheter och när byggnader som är viktiga för näringen blir under eller mycket nära ledningsgatan. Det blir svårare att bedriva ny näringsverksamhet. I åsikter ansågs det inte möjligt t.ex. att ordna dagvårds- eller inkvarteringsverksamhet i kraftledningens närhet. Det ansågs inte heller möjligt att placera projektet på en golfbana.

I åsikterna nämndes dessutom de ekonomiska kompensationer som yrkas för fastigheter som ligger nära kraftledningen med anledning

av att fastigheternas värde sjunker. Inlösningslagens krav bör beaktas i bedömningsförfarandets följande skeden.

Det föreslogs att kraftledningen skulle ligga minst 600 meter från bostadsområden.

Sammantagna konsekvenser

I åsikterna konstaterades att de sammantagna konsekvenserna med andra projekt bör undersökas mer ingående. Det finns redan kraftledningar i vissa områden, och linjernas sammantagna konsekvenser borde utredas mer i detalj. Sådana områden finns till exempel i Norra Sjöunda och Vichtis. I åsikterna lyftes fram dessutom exempelvis ett stenkrossverk som är i drift och ett planerat stenbrott som kan ha sammantagna konsekvenser.

I byn Monni i Hausjärvi planeras ett tilläggsspår för järnvägen och en bro för godstrafik. Projektens sammantagna konsekvenser och sammanpassning borde bedömas mer. Dessutom nämndes utvecklandet av riksväg 25, som bör beaktas vid bedömningen av de sammantagna konsekvenserna.

Det påpekades ytterligare att tidigare kraftlednings-, naturgas- och vägprojekt redan påverkar boendetrivseln och näringen i enskilda fastigheter och att det vore orimligt att öka belastningen på dessa fastigheter.

Information och ordnandet av deltagandet

Informationen till markägare och personer som bor i närheten av de olika sträckningsalternativen ansågs inte vara tillräcklig. Fler offentliga evenemang för allmänheten borde ha anordnats för att säkerställa att alla som ville delta hade möjlighet att göra det. I framtiden efterlyses riklig information om projektet, även på svenska.

Önskemål framfördes om att Finlands naturskyddsförbunds lokalföreningar kallas till projektets uppföljningsgrupp.

KONTAKTMYNDIGHETENS UTLÅTANDE OM MKB-PROGRAMMET

Kontaktmyndigheten anser att programmet för miljökonsekvensbedömning uppfyller de innehållskrav på bedömningsprogram som anges i 16 § i MKB-lagen och 3 § i MKB-förordningen.

Utöver vad som anges i bedömningsprogrammet bör följande omständigheter beaktas då bedömningsbeskrivningen och anknytande studier utarbetas:

Projektbeskrivning och alternativ

Den nya kraftledningsförbindelsens placering och utrymmesbehov har presenterats rätt tydligt i bedömningsprogrammet. Den tekniska beskrivningen av projektet är heltäckande och omfattar de olika skeden av projektets genomförande och nedläggning.

Kraftledningen placeras delvis längs med befintliga kraftledningar och delvis i en ny terrängkorridor. Kontaktmyndigheten anser att det är viktigt att utnyttja befintliga terrängkorridorer i så stor omfattning som möjligt för att lindra negativa konsekvenser. Detta är också i linje med de riksomfattande målen för områdesanvändningen.

I utlåtandena och åsikterna framfördes uppfattningar om hur bra de olika alternativen är. Utifrån responsen ansågs det västra underalternativet i Usmi-området i projektområdets norra del och det östra huvudalternativet i Sjundeås område vara klart sämst, särskilt med tanke på naturskyddet och/eller landskapet och kulturmiljön.

I utlåtanden och åsikter som lämnats till kontaktmyndigheten har alternativa sträckningar på vissa ställen framförts. Den projektansvarige bör gå igenom dessa och bedöma möjligheterna att genomföra förslagen. Den projektansvarige ska i bedömningsbeskrivningen motivera varför de sträckningar som granskas blivit valda för granskning.

I enlighet med MKB-lagen ska ett av alternativen i bedömningsförfarandet vara att inte genomföra projektet (alternativ 0), om det inte finns något särskilt skäl till att ett sådant alternativ är onödigt. I bedömningsprogrammet framförs att konsekvenserna av att inte genomföra projektet inte granskas. Enligt den projektansvariges motivering är det inte möjligt att låta bli att genomföra projektet med hänvisning till stamnätets funktion. Det är omöjligt att sköta överföringen av elektricitet med hjälp av dagens stamnät och de investeringar om vilka det redan fattats beslut utan betydliga begränsningar i överföringskapaciteten och äventyrande av driftsäkerheten. I detta fall skulle stamnätbolaget inte bedriva verksamhet i enlighet med elmarknadslagen, eftersom Fingrid ansvarar för driften av Finlands elsystem i enlighet med villkoren i den elnätstillstånd som beviljats med stöd av elmarknadslagen. Kontaktmyndigheten anser att det är

motiverat att utelämna 0-alternativet från konsekvensbedömningen och konstaterar att 0-alternativet i typiska fall inte bedömts i MKB-projekt som gäller stamnätet.

Genomförandet av projektet kommer att kräva nya elstationer. I bedömningsprogrammet har relativt stora planeringsområden avgränsats för elstationerna. Kraftledningens sträckning i dessa områden planeras först senare, när planeringen av elstationerna fortskrider och stationernas lägen preciseras. Genomförandet av elstationerna säkerställs först i ett senare skede. Kontaktmyndigheten konstaterar att detta sätt att presentera elstationerna lämnar ett betydande mått av osäkerhet i bedömningen vad gäller dem. I bedömningsbeskrivningen ska behovet av markareal inte bara beskrivas för ledningsruttens del, utan även i fråga om elstationerna, trots osäkerhetsmomenten. Värdefulla natur- och kulturmiljöer i elstationernas utredningsområden bör beaktas i bedömningen.

Konsekvenserna som ska bedömas och bedömningsmetoderna

Beskrivningen av nuläget, bedömningsmetoderna och de separata utredningarna som presenteras i bedömningsprogrammet utgör i stort sett en god grund för genomförandet av bedömningen. Enligt förhandsbedömningen i bedömningsprogrammet har konsekvenserna för boendet, naturen och landskapet, kulturarvet och kulturlandskapet, arkeologiska objekt och klimatet samt de sociala konsekvenserna och de sammantagna konsekvenserna med andra projekt på förhand uppskattats utgöra projektets mest betydande konsekvenser. Kontaktmyndigheten anser att denna förhandsbedömning går i rätt riktning. Ett av de uttryckliga syftena med bedömningsförfarandet är att identifiera de betydande miljökonsekvenserna av projektet. Trots detta bör även de övriga konsekvenserna bedömas med tillräcklig precision. Exempelvis bedömningen av konsekvenserna för yt- och grundvatten bör preciseras i enlighet med det som anförs i avsnitten nedan.

Projektet granskar två huvudalternativ för den södra sträckningen och mindre underalternativ för den norra sträckningen. Eftersom bedömningen omfattar alternativ på olika nivåer, ska uppmärksamhet fästas vid jämförelsen av alternativ i både bedömningen och rapporteringen, och betydelsen av de olika alternativens konsekvenser ska presenteras klart och tydligt. Bedömningsarbetets gång och fastställandet av konsekvensobjektens känslighet och konsekvensens

storlek ska presenteras och motiveras i bedömningsbeskrivningen på ett klart och transparent sätt, så att läsaren förstår hur man kommit till den aktuella bedömningen för varje enskilt objekt för konsekvenser. Konsekvenserna ska beskrivas både verbalt och med en åskådlig jämförelsetabell.

Om det är nödvändigt att lägga fram åtgärder för lindring av någon konsekvenstyp, bör konsekvensens betydelse utan åtgärderna och med dem bedömas. Osäkerhetsfaktorer ska lyftas fram separat för varje konsekvensobjekt.

Åtgärder för att lindra negativa konsekvenser

Många av de negativa konsekvenserna som projektet ger upphov till kan lindras. Metoderna för att lindra olika slags konsekvenser presenteras i bedömningsprogrammet på en översiktlig nivå. Kontaktmyndigheten betonar att lindringsåtgärderna bör beskrivas i detalj i bedömningsbeskrivningen och specifikt i enlighet med det projekt som bedöms. De presenterade lindringsåtgärderna bör vara genomförbara och så konkreta som möjligt.

I utlåtandena och åsikterna framfördes att den projektansvarige bör kompensera för de skador på naturen som projektet orsakar. Den nuvarande naturvårdslagen möjliggör frivillig ekologisk kompensation. Kontaktmyndigheten uppmanar den projektansvarige att undersöka möjligheten till ekologisk kompensation i projektet.

När det gäller bedömningen av konsekvenserna för den biologiska mångfalden i skogarna är det bra att ta del av det i Skogscentralens utlåtande nämnda projektet som undersöker nya möjligheter att minska kraftledningens negativa konsekvenser för den biologiska mångfalden i skogarna.

Planer och tillstånd som krävs för projektet

Bedömningsprogrammet innehåller en täckande beskrivning av de tillstånd och andra beslut som projektet kräver. I fråga om de tillstånd som erfordras bör hänsyn tas till de mer detaljerade preciseringar i ämnet som de olika myndigheterna har lämnat i sina utlåtanden.

Naturmiljö och skyddsvärden

I bedömningsprogrammet har konsekvenserna för naturmiljön på förhand bedömts som en av projektets mest betydande konsekvenser. Bedömningen av konsekvenserna för naturmiljön beskrivs i programmet i huvudsak med tillräcklig precision.

Kontaktmyndigheten anser att utredningen av vegetations- och naturtyper samt flygekorrtredningen utförts vid rätt tidpunkt under perioden för fältarbeten år 2024. Uppgifterna om naturutredningarnas objekt ska presenteras på en karta i bedömningsbeskrivningen. Uppgifterna om observationer av rödlistade arter och direktivarter bör lagras i informationssystemet Laji.fi.

Enligt bedömningsprogrammet kommer Naturabedömningar enligt naturvårdslagen att genomföras som en del av konsekvensbedömningen för SPA-områden inom 2,5 km och SAC-områden inom 500 m. Kontaktmyndigheten anser att Naturabedömningarnas föreslagna omfattning är lämplig.

Bedömningsbeskrivningen bör innehålla en beskrivning av kraftledningskorridorens läge i förhållande till skyddsområden. Om kraftledningen är belägen i den omedelbara närheten av ett naturskyddsområde, bör utöver konsekvenserna även det aktuella naturskyddsområdets förhållanden och bevarandegrunder beskrivas. Det gäller att notera att fridlysningsbestämmelserna för statens naturskyddsområden i regel inte tillåter byggande av nya kraftledningar och att det inte är möjligt att bevilja förläggnings- eller inlösningstillstånd för byggnad av kraftledningar i dessa områden.

Kontaktmyndigheten påpekar att i Klöverbergets område, som ligger vid det östra sträckningsalternativet i projektområdets södra del, har mark som ägs av Sjundeå församling nyligen införlivats med ett befintligt statligt skyddsområde. Kontaktmyndigheten lämnar en karta över området till den projektansvarige och konsulten så att de kan ta hänsyn till området vid planeringen av projektet och konsekvensbedömningen.

De mest betydande konsekvenserna för naturen av ett storskaligt projekt som detta kraftledningsprojekt är skogsförlust och fragmentering av skogen, särskilt i områden med nya terrängkorridorer. I planeringen och konsekvensbedömningen av kraftledningssträckningarna är det bra att använda Nylands förbunds material Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-analyysien perusteella (De ekologiska

nätverken i Nyland utifrån Zonation-analyser) och Finlands miljöcentrals material om områden som är viktiga för skogsnaturen, som bedömts med hjälp av Zonation-analys.

Vid konsekvensbedömningen bör hänsyn tas till Sykäri lund, som är lokalt värdefull och finns i området för den östra sträckningen i Riihimäki, och som inte konstaterats i bedömningsprogrammet.

För Ingås del bör de naturinventeringar som gjorts i samband med uppdateringen av delgeneralplanen för fastlandsområdet utnyttjas. Kommunen lyfte i sitt utlåtande också fram behovet av nya kartläggningar av naturtyper som berörs av konsekvenser i vissa områden. Utredningsbehoven bör preciseras mer i detalj hos Ingå kommun. Myrmarken Stormossen–Torpmossen i Ingå bör läggas till skyddsprogramområdena i bedömningsbeskrivningen.

Fåglar och djurliv

I bedömningsprogrammet konstateras att den etablerade punkttaxeringsmetoden kommer att användas när naturutredningarna utarbetas och resultaten tolkas i fråga om häckande fågelarter. Kontaktmyndigheten anser att punkttaxeringsmetoden inte lämpar sig som inventeringsmetod i projekt av detta slag. I stället ska kartläggnings-taxering och eventuellt linjetaxering användas för att inventera fågelbeståndet. Punkträkning är en uppföljningsmetod som används för att studera årliga förändringar i fågelpopulationer. De observationer som görs vid taxeringspunkterna anger endast vilka fåglar som finns i punkten, när det verkliga behovet är att identifiera de betydande arterna överallt i projektets verkningsområde. Vid planering av markanvändning på denna detaljnivå måste därför karteringsberäkning användas i enlighet med anvisningarna i guiden Luopas (Mäkelä & Salo 2024, bilaga 2). Linjetaxering ger en översikt över fågelbeståndet i området, och därför är metoden till nytta när det gäller att inventera fågelbeståndet i projektområdet, men den ger inte exakt revirinformation om till exempel rödlistade arter. Det är kanske inte nödvändigt att kartlägga hela projektområdet med kartläggningsmetoden, utan kartläggningarna kan koncentreras till potentiella objekt.

Fältarbetet för inventeringen av de häckande fågelarterna utfördes i maj och juni, vilket inte ger en tillförlitlig bild av tidigt häckande arter som ugglor, orrfåglar och hackspettar. I synnerhet finns det anledning att utreda viktiga livsmiljöer för tjäder och orre, dvs. deras spelplatser och potentiella förökningsmiljöer samt rovfåglarnas

häckningsplatser. En del av denna information kan fås genom intervjuer och begäran om uppgifter från jaktföreningar, lokala ornitologiska föreningar (Tiira.fi) och miljöförvaltningens material (Laji.fi).

Enligt uppskattningen av vargpopulationen 2024 finns det två vargrevir i projektområdet, dvs. reviren i Snappertuna och i Kytäjä. Alternativen är belägna i de mer vildmarksaktiga områdena i dessa revir. Varg tas inte upp i bedömningsprogrammet, men konsekvenserna för varg bör behandlas. Vid bedömningsarbetet bör målet vara att identifiera områden som kan lämpa sig som kärnrevir för varg. Denna utredning kan göras genom kartstudier. Om det utifrån kartstudien observeras områden i projektområdet som lämpar sig särskilt väl för varg, dvs. att det finns enhetliga skogsområden av vildmarkskaraktär i revirets mittersta del, ska potentiella föröknings- och rastplatser för varg granskas i dessa områden. När projektet genomförs, bör man försäkra sig om att föröknings- eller rastplatser för varg inte förstörs eller försämrats.

Längs kraftledningssträckningarna finns gamla skogar med ihåliga träd som lämpar sig för fladdermöss. Dessa skogar är delvis samma skogar i vilka man observerat flygekorre. Inga separata studier har genomförts för fladdermöss, men i bedömningsprogrammet meddelas att man i beskrivningsskedet strävar efter att göra en adekvat bedömning av konsekvenserna för fladdermöss genom habitatbedömningar som utförs i samband med andra utredningar. Kontaktmyndigheten påpekar dock att rivning av gamla hus förutsätter en mer detaljerad fladdermusundersökning i projektets byggnadsskede.

Enligt bedömningsprogrammet lyckades det i anslutning till naturutredningarna identifiera potentiella livsmiljöer för åkergröda på en nivå som möjliggör konsekvensbedömning. Kontaktmyndigheten betraktar nivån på granskningen i princip som tillräcklig. I Nurmijärvi, söder om kraftledningsavsnittet som går längs Tuomistonoja, ska en eventuell livsmiljö för åkergröda utredas i enlighet med utlåtandet från Mellersta Nylands miljöcentral.

Vid bedömningen av konsekvenserna för flygekorre bör hänsyn tas till att livsmiljöer kan vara tillfälligt tomma, men att de fortfarande är lämpliga livsmiljöer för arten.

I bedömningen bör man utöver de kända förekomstplatserna för flygekorre, åkergröda och fladdermöss också beakta de kända förekomstplatserna för andra strikt skyddade arter, till exempel

föröknings- och rastplatsen för sibirisk vinterflickslända som ligger vid det västra underalternativet (P_C_F) i Egentliga Tavastlands område.

I Lojo, öster om Tötar, ska konsekvenserna för rödlistade dagfjärilar bedömas.

Ytvatten och fiskbestånd

Bedömningen av konsekvenserna för ytvatten beskrivs på allmän nivå i programmet, och till exempel bedömningsmetoderna har inte presenterats i någon större omfattning. De mest betydande mekanismerna för konsekvenser för ytvatten har dock identifierats, och listan över material som används i bedömningen är relativt omfattande. Vid behov kan även avsnittet om vattendrag som är känsliga för skogsbruk (Metsätäloudelle herkäät vesistöt) i miljöförvaltningens geodatamaterial användas vid konsekvensbedömningen. Uppgifterna kommer att finnas tillgängliga i Finlands miljöcentrals tjänst för öppna data från och med mars 2025 och före det på begäran hos Nylands NTM-central. Det rekommenderas också att tillgängliga material om restaureringar av vattendrag i projektets verkningsområde används.

I bedömningsbeskrivningen ska de ytvattenförekomster som finns längs kraftledningssträckningen och som avses i lagen om vatten- vårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) och deras nuvarande status specificeras och projektets konsekvenser för vattenförekomsternas ekologiska och kemiska status bedömas.

Täckningen av naturutredningarnas material om småvatten i projektområdet borde ha förklarats mer ingående i programmet. Enligt programmet finns det bland annat rännilar och källområden i projektområdet, men det framgår inte av texten i vilket område småvattnen har inventerats. Dessutom har det utredda områdets omfattning i relation till den kraftledning som ska byggas inte beskrivits. Kontaktmyndigheten påpekar att bedömningsprogrammet måste innehålla en beskrivning av det existerande utredningsmaterialet och de tilläggsutredningar som görs vid bedömningen, så att kontaktmyndigheten kan ta ställning till den omfattning som de fordrar och bland annat till de metoder som ska användas i utredningarna. Om de existerande utredningarna och de utredningar som ska göras inte har beskrivits omsorgsfullt, kan kontaktmyndigheten i sitt utlåtande inte begränsa de kompletteringar och utredningar som kontaktmyndigheten

förutsätter enbart till de väsentliga. Detta kan leda till extra arbete i MKB-förfarandets beskrivningsskede och till att beskrivningarna blir onödigt omfattande, vilket försämrar handlingarnas tydlighet och läsbarhet för medborgarna.

Rännilar, källor och tjärnar ska vara utredda på tillräcklig nivå i hela projektets verkningsområde, så att det blir möjligt att bedöma ytvattenkonsekvensernas betydelse. Ytvattenkonsekvenserna under projektets byggnadsskede, t.ex. bygget av vägar till byggarbetsplatserna, och de genomförbara åtgärderna för att lindra negativa konsekvenser måste beskrivas i bedömningsbeskrivningen.

I bedömningen bör hänsyn tas till Aromäki källa, som ligger i den planerade elstationens område i Nurmijärvi och är en källa som avses i 2:11 i vattenlagen. Om man vid bedömningen konstaterar att källan fortfarande är i naturligt tillstånd eller har potential för restaurering i syfte att återställa källan till ett naturligt tillstånd, får källan inte utsättas för risk.

På Sääksjärvis västra/sydvästra sida går kraftledningens sträckning delvis ovanpå Tuomistonoja. Tuomistonojas naturliga tillstånd bör utredas. I princip bör kraftledningen placeras på ett sådant sätt att Tuomistonojas skyddszoner inte blir smalare. Även Vehkaoja bäckdal med sina rännilar och källpåverkade områden ska beaktas vid bedömningen, och den får inte utsättas för risk.

Möjligheten att projektet har konsekvenser för fiskbeståndet har inte beaktats i bedömningsprogrammet. Sträckningsalternativen korsar åtminstone fåror i Vanda, Sjundeå, Ingarskila och Ingå åars vattendragsområden, som är delvis värdefulla för fiskerinäringen. De planerade nya terrängkorridorernas konsekvenser för fiskbeståndet bör utredas genom att undersöka om lek- och yngelområden för fiskar som leker i strömmande vatten hamnar under sträckningarna. Om sådana områden ser ut att bli under sträckningarna bör det utredas hur avlägsnandet av växtlighet och andra åtgärder som vidtas i terrängkorridorerna, inklusive trafiken över vattendragen under byggnadstiden påverkar lek- och yngelområdena.

Grundvatten

Enligt bedömningsprogrammet har kraftledningsprojekt inte konstaterats ha några konsekvenser för grundvattnet. Det har föreslagits att projektets konsekvenser för grundvattnet bedöms med avseende på läckage av bränsle och kemikalier. Kontaktmyndigheten anser att

utöver eventuella läckage ska även de övriga konsekvenserna av byggandet av projektet bedömas, trots att konsekvenserna inte identifierats som betydande miljökonsekvenser. Elstationernas konsekvenser för grundvattenområdena bör också bedömas. Som utgångsdata för bedömningen ska utöver de utgångsdata som presenterats åtminstone GTK:s jordmånskartmaterial användas. I fråga om Nummenpää grundvattenområde bör grundvattenförhållandena beskrivas mer ingående än det som presenterats nu. Vidare ska särskilt konsekvenserna för grundvattnet under byggnadstiden bedömas.

Bedömningen bör också ta hänsyn till huruvida projektet kan ha negativa konsekvenser för vattentäkter och privata brunnar.

Jordmån och berggrund

Enligt bedömningsprogrammet har kraftledningsstolpar i allmänhet lokala och begränsade konsekvenser för jordmånen och berggrunden. Värdefulla objekt i jordmånen och berggrunden har identifierats i bedömningsprogrammet, men den presenterade bedömningen av konsekvenserna är endast av en allmän karaktär. I bedömningen ska värdena i dessa objekt och ruttalternativens konsekvenser för dem presenteras och bedömas. Detta gäller inte bara de geologiska värdena utan även biologiska och landskapsmässiga värden.

Sura sulfatjordar har identifierats i bedömningsprogrammet. Det framgår dock inte klart av programmet hur och i vilken utsträckning avsikten är att behandla sura sulfatjordar i bedömningen.

Bedömningsprogrammet innehåller inga uppgifter om utredning av objekt med potentiella markföroreningar. Om det inte finns några objekt med potentiellt förorenade markområden i projektområdet är det bra att nämna detta i bedömningsbeskrivningen.

Grottorna i Solamäki i Sjundea är ett viktigt objekt och bör beaktas som sådant i bedömningen.

Klimatkonsekvenser

Enligt programmet är den mest centrala konsekvensen av den projektansvariges affärsverksamhet för hållbar utveckling den klimatnytta som uppkommer då bolaget stärker stamnätet och utvecklar elmarknaden för behoven inom ren elproduktion och för den elförbrukande industrins och de övriga samhällsaktörernas behov.

Denna positiva klimatpåverkan och dess betydelse för hållbar utveckling är mycket större än de utsläpp av växthusgaser som stamnätsbolaget orsakar. Kontaktmyndigheten anser att detta argument bör motiveras mer ingående i bedömningsbeskrivningen och att de omedelbara negativa klimatkonsekvenserna ska samtidigt lyftas fram. I motiveringarna ska tidpunkten för klimatkonsekvensernas uppkomst och de olika klimatmålen och deras angelägenhet beaktas.

En del av projektets mest väsentliga klimatkonsekvenser identifieras i bedömningsprogrammet, men beskrivningarna av de avgränsningar och metoder som använts är delvis oklara. Kontaktmyndigheten anser att projektets mest betydande klimatkonsekvenser gäller förlusten av kollager och kolsänkor till följd av avskogning samt klimatutsläpp från material som används i projektets byggnadsskede. I bedömningen av klimatpåverkan är det viktigt att åskådliggöra skillnaderna mellan de olika alternativen och deras betydelse. Konsekvensernas storleksklass bör också åskådliggöras.

Bedömningen ska göras för hela livscykeln, och de mest väsentliga klimatkonsekvenserna av byggnadsskedet, driftskedet, nedläggningen och rivningen ska specificeras. Dessutom ska konsekvensernas tidsmässiga fördelning anges tydligt. Bedömningen kan utföras på det sätt som beskrivs ovan genom att identifiera och specificera alla klimatkonsekvenser och genom att därefter kvantitativt granska de mest väsentliga konsekvenserna. I fråga om utsläppen under byggnadsskedet ska utöver materialens och arbetsmaskinernas klimatkonsekvenser även klimatkonsekvenserna från trafikmängderna fram och tillbaka beaktas.

Kontaktmyndigheten anser att det är viktigt att bedöma konsekvenserna för kolsänkor och kollager i hela projektområdet, inklusive konsekvenserna av underhållet och röjningen av trädbeståndet längs kraftlinjens kanter. Vid bedömningen ska också annan skogsförlust som projektet kan leda till (t.ex. genom att vägar görs bredare) granskas. Konsekvenserna kan åskådliggöras genom jämförelser, särskilt genom att jämföra av de olika alternativen med varandra. En konsekvens kan inte jämföras till exempel med kommunernas skogsareal. Vid bedömningen är det bra att använda Nylands förbunds kolbindningsmaterial i den omfattning det är möjligt. Den kan användas för att uppskatta storleken på den kolsänka som går förlorad genom bygget av kraftledningen.

Vid bedömningen av klimatkonsekvenserna av elöverföringen ska dessutom beaktas att projektet granskas separat från projekt som gäller elproduktion. Indirekta positiva utsläppseffekter från projekt för förnybar energi kan inte betraktas som en konsekvens av det aktuella projektet. Den framförda minskningen av energiförlusten inom elöverföringen ska motiveras omsorgsfullt och på den aktuella linjens nivå.

Som en del av bedömningen ska koldioxidneutralitetsmålen för kommunerna och landskapen längs projektets sträckning lyftas fram. I bedömningsbeskrivningen ska projektets konsekvenser för kolsänkor och kollager granskas på kommunnivå. Det ska också bedömas hur projektet påverkar kommunernas klimatmål eftersom ledningsgatan minskar nettokolsänkan permanent. Projektets konsekvenser för uppnåendet av målen för klimat- och energipolitiska strategier och avtal bör också bedömas.

Dessutom ska åtgärderna för att anpassa projektet till klimatförändringens effekter presenteras. Det är särskilt viktigt att identifiera och ta hänsyn till områden med översvämningsrisk. Åtgärder för att lindra klimatkonsekvenserna och sannolikheten för att de kommer att vidtas måste också tas upp.

Landskap och kulturmiljö

Bedömningen av konsekvenserna för landskapet och kulturmiljön beskrivs i huvudsak tillräckligt detaljerat i bedömningsprogrammet. Kraftledningen är belägen i vissa landskapsmässigt värdefulla områden i fråga om vilka bedömningen ska utföras med särskild omsorg. I bedömningen betonas behovet av att åskådliggöra konsekvenserna med tillräckliga kartor för landskapsanalys och visualiserande bilder.

De riksomfattande målen för områdesanvändning som gäller kulturmiljöer framförs inte i bedömningsprogrammet. De nya ledningskorridorerna och deras strukturer bildar en landskapsskada. I områden där landskapet är känsligt gäller det att i den omfattning det är möjligt undersöka åkerstolpsmodellen, som är bättre med tanke på landskapskonsekvenserna.

Projektet planerar också att göra existerande korridorer bredare, vilket kommer att öka deras negativa konsekvenser för landskapet. Konsekvenserna för landskapet ska bedömas omsorgsfullt även då

ledningen placeras i en existerande terrängkorridor. I anslutning till detta ska konsekvenserna för både när- och fjärrlandskapet beaktas.

Den arkeologiska inventeringen som gjordes i projektområdet sommaren 2024 bör beaktas i bedömningen och när beskrivningen utarbetas på det sätt som framförs i de ansvariga museernas utlåtanden.

Markanvändning och planläggning

Bedömningen av konsekvenserna för markanvändningen och planeringen beskrivs på ett adekvat sätt i bedömningsprogrammet. Landskapsplanernas status beskrivs väl. Projektområdet är stort och utöver landskapsplanerna finns det också många gällande generalplaner i området. Eftersom general- och detaljplaner också är anhängiga i projektområdet anser kontaktmyndigheten att det är viktigt att projektet bereds i nära växelverkan med kommunerna. Materialet bör utöver de existerande byggnadsuppgifterna kompletteras också med uppgifter om beviljade bygglov, och dessa ska beaktas vid bedömningen.

I vissa områden skiljer sig kraftledningens sträckning från den sträckning som visas i generalplanen med rättsverkningar. I bedömningsbeskrivningen bör projektets konsekvenser för genomförandet av kommunernas generalplaner bedömas.

I fråga om statusen för kommunernas general- och detaljplaner ska följande preciseringar beaktas:

Områdesreserveringarna i den anhängiga generalplanen för Riihimäki 2050 och dess bilagekartor med rättsverkningar om kulturhistoria och naturvärden bör beaktas vid konsekvensbedömningen.

I fråga om Hyvinge finns det anledning att kontrollera beskrivningarna i bedömningsprogrammet från de gällande generalplanerna. I avsnitt 5.5.5 konstateras att överföringsledningarna i Hyvinge är belägna i det område som omfattas av delgeneralplanen för den centrala tätorten 2030 och delgeneralplanen för Kapula, men projektet är också beläget i området för delgeneralplanen för Kytäjä, vilket konstateras längre ned i avsnittet. I bild 5-34 nämns dessutom delgeneralplanen för den centrala tätorten trots att det är fråga om delgeneralplanen för Kytäjä. I fråga om delgeneralplanen för Kytäjä är det bra att i den omfattning det är möjligt att presentera planbeteckningarna på samma sätt som man gjort för delgeneralplanen för den

centrala tätorten. Det föråldrade utdraget från delgeneralplanen för den centrala tätorten i bilderna 5-32 och 5-33 bör uppdateras.

I bedömningsprogrammet hänvisas till den anhängiga delgeneralplanen för Tervalampi. Enligt information som är tillgänglig för kontaktmyndigheten har detta planläggningsarbete avbrutits. Den aktuella uppgiften bör inhämtas från kommunen.

I fråga om Lojo ska det aktuella MKB-förfarandet för Kittfall datacentral och ändringen i detaljplanen beaktas.

Trafik och trafikleder

Bedömningsbeskrivningen ska beskriva trafikkonsekvenserna av projektets byggnadsskede och bedöma driftskedets konsekvenser för närliggande leder med hänsyn till ledernas användning samt till trafikens smidighet och säkerhet.

Vid planeringen ska hänsyn tas till ställen där kraftledningssträckningarna ligger nära landsvägar till den del som sträckningarna korsar en landsväg eller ligger i dess omedelbara närhet. Vid genomförandet av kraftledningssträckningarna bör hänsyn tas till eventuella trafikprojekt och förändringar i markanvändningen i planläggningsområdet. Färdigställda och pågående trafikutredningar, såsom utredningen som gäller utvecklingen av riksväg 25 (Hyvinge–Mäntsälä) bör också beaktas. Den planerade järnvägsförbindelsen från Ingå station till Joddböle hamn ska beaktas med den detaljnivå som planeringsfasen tillåter.

Under byggarbetet bör anslutningar från byggarbetsplatser till huvudvägnätet undvikas, dvs. byggarbetsplatsernas transporter ska i första hand utföras via det lägre vägnätet.

Vid planeringen och genomförandet av projektet ska de riktlinjer som anges i Trafikledsverkets utlåtande beaktas för både landsvägar och järnvägar. Den aktuella förteckningen över anvisningar ska kontrolleras på Trafikledsverkets webbplats. Om projektet t.ex. kräver förstärkning av vägar, breddning av anslutningar eller tillfällig flyttning av belysningsstolpar eller trafikskyltar, planeras och genomförs åtgärderna på den projektansvariges bekostnad.

Konsekvenser för människorna

När bedömningsbeskrivningen utarbetas gäller det att i bedömningen säkerställa att tillräcklig uppmärksamhet fästs vid de

orosmoment som invånare i projektområdet framförde i sina åsikter. Även om MKB-förfarandet inte möjliggör en fastighetsspecifik granskning av alla konsekvenser är det i beskrivningen möjligt att ge ett samlat och övergripande svar på de orosmoment som upprepas i åsikterna.

Elektriska och magnetiska fält

I åsikterna uttrycktes oro för säkerheten i projektets elektriska och magnetiska fält. I social- och hälsovårdsministeriets (SHM) förordning (1045/2018) fastställs gränsvärden och åtgärdsnivåer för befolkningens exponering för magnetiska fält. SHM:s förordning tillämpas inte på gränsvärdena för elektriska fält, men i lagen om elsäkerhet föreskrivs om krav på kraftledningar som begränsar det elektriska fältets styrka till en säker nivå. Lagstiftningen utgår från att de införda begränsningarna skyddar mot alla kända potentiella skadliga verkningar av exponering för elektriska och magnetiska fält.

När de existerande planläggningsförfarandena iakttas ligger styrkan av de magnetiska fält som kraftledningarna ger upphov till klart under de gränsvärden som föreskrivs i social- och hälsovårdsministeriets förordning. Enligt den gällande uppfattningen förknippas kraftledningarnas magnetiska fält inte med risker som bekräftats genom vetenskaplig forskning.

Responsen visar emellertid att projektet trots undersökningss resultaten har inverkan på trygghetskänslan för människor som bor i kraftledningens närhet. Kontaktmyndigheten betonar vikten av att beakta människornas rädslor och orosmoment som en del av bedömningen av konsekvenserna för människor.

Buller

Buller är vanligen inte en särskilt betydande konsekvens i kraftledningsprojekt. De största olägenheterna till följd av buller kan uppstå under projektets byggnadsskede. Konsekvensbedömningen bör identifiera riskområden där buller under byggnadstiden kan orsaka skada för boende, naturskyddsområden eller andra känsliga objekt, för att se vilka skillnader det finns mellan de olika alternativen i fråga om olägenheter till följd av buller. I sin enklaste form innebär detta att antalet sådana objekt presenteras för olika granskningsalternativ, specificerade enligt några avståndskategorier. Avståndet kan väljas utifrån den information som finns tillgänglig om bullret från arbetena.

Ekonomiska konsekvenser

I åsikterna till kontaktmyndigheten betonades oro över att fastigheternas värden kan sjunka om kraftledningen dras nära fastigheterna. En kraftledning och dess kantzoner kan begränsa byggandet i dess närhet och göra det svårt att använda fastigheterna. Kontaktmyndigheten påminner om att bedömning av projektets konsekvenser för värdet av fast och lös egendom inte ingår i ett MKB-förfarande. Däremot bör projektets konsekvenser för användningen av och tillgången till människors fasta och lösa egendom bedömas. Denna bedömning av konsekvenser för materiell egendom identifieras i bedömningsprogrammet.

Sammantagna konsekvenser

I bedömningsprogrammet lyfts fram planer och projekt för vilka behovet av en bedömning av de sammantagna konsekvenserna har identifierats. Bland dessa finns solenergiprojektet som planerats i anslutning till elstationen i Hikiä, datacentralen i Vichtis, MKB-förfarandet för stålverket i Ingå och ändringen av detaljplanen samt Gasgrids vätenätverksprojekt.

Utöver dessa bör även de följande beaktas: utredningen av utvecklingen av riksväg 25 mellan Hyvinge och Mäntsälä, schaktningsprojektet i Isoahde i Hyvinge, projektet för direktbanan Esbo–Salo och de anknyttande planerna för intensifiering av byggandet i stationsnära områden samt MKB-förfarandet och ändringen av detaljplanen som gäller Kittfall datacentral i Lojo. Den nya järnvägsförbindelsen från Ingå till hamnen i Joddböle bör beaktas med den detaljnivå som planeringsfasen tillåter. Den aktuella situationen gällande tillstånden för solenergiprojektet i Hikiä bör kontrolleras med Hausjärvi kommun.

Övriga observationer

I responsen på bedömningsprogrammet framfördes också detaljerade kommentarer om information som presenterades i bedömningsprogrammet:

- Enligt texten i bedömningsprogrammet skulle det finnas två daghem i Ingå Degerby som ligger inom 500 meter från kraftledningen, men det finns bara ett.

- Utvidgningen av Pytbergets naturskyddsområde norr om Tötar avstjälningsplats ligger närmare kraftledningen än vad som anges i tabell 5-7 i bedömningsprogrammet.
- Den indelning i avrinningsområden från 1990 som användes i bedömningsprogrammet bör uppdateras i bedömningsbeskrivningen.
- Bilderna 5-12 och 5-13 bör korrigeras i bedömningsbeskrivningen på så sätt att grundvattenområdena och grundvattenbildningsområdena visas på dem.
- Kartbilaga 18 bör kompletteras med en anteckning om anläggningen som levererar hushållsvatten i enlighet med utlåtandet av miljöhälsovården i Esboregionen.
- Grundvattenområde av klass 1E är ett grundvattenområde som är viktigt för vattenförsörjning och vars ytvattensekosystem eller terrestra ekosystem är direkt beroende av grundvatten.

Ordnande av MKB-förfarandet och deltagandet i anslutning till det

Om projektet ordnas publikenemang i program- och beskrivningsskedet. Den projektansvarige har tillgång till en webbplats där det är möjligt att studera projektet på kartan och ge respons på olika alternativ. Dessutom har den projektansvarige skickat brev med information om projektet till markägare längs de alternativa kraftledningssträckningarna.

I projektet har bildats en uppföljningsgrupp som bland annat ska få information och synpunkter från olika parter och säkerställa att de uppgifter som används under arbetets gång är aktuella och tillräckliga. Till gruppen har kallats myndigheter samt intressebevakningsorganisationer och andra organisationer och föreningar som är verksamma i projektområdet. Uppföljningsgruppen har sammanträtt en gång under MKB-förfarandets programskede. Uppföljningsgruppen sammanträder nästa gång i beskrivningsskedet. Av responsen framgår att en del aktörer är intresserade av att medverka i uppföljningsgruppen.

I några av åsikterna om bedömningsprogrammet ansågs att informationen om projektet varit bristfällig. Kontaktmyndigheten anser att information om projektet getts på det sätt som avses i MKB-lagen. Informationen och det övriga deltagandet har ordnats på ett sätt som överskrider minimikraven i lagen.

Enligt bedömningsprogrammet har information om projektet publicerats i lokaltidningarna. Enligt de uppgifter som är tillgängliga för kontaktmyndigheten har den projektansvarige inte publicerat egen information i tidningarna och förteckningen av tidningar avviker från de tidningar som kontaktmyndigheten använt för att informera om projektet. Det är därför oklart till vilken information som hänvisas i åsikten. Detta bör förtydligas i bedömningsbeskrivningen.

I responsen framfördes kritiska synpunkter för att materialet inte fanns på svenska, och svenskspråkigt material efterlystes i MKB-förfarandets beskrivningsskede. Kontaktmyndigheten kan i separata projekt rekommendera att den projektansvarige översätter bedömningsprogrammet eller -beskrivningen i sin helhet, men det kan inte krävas med stöd av lagen. Justitieministeriet utfärdade 3.12.2007 en rekommendation till miljöministeriet och de ämbetsverk som ingår i dess förvaltningsområde om tillämpning av språklagen vid miljökonsekvensbedömning samt i ärenden som omfattas av naturvårdslagen och vattenlagen. Enligt rekommendationen har den projektansvarige i enlighet med 10 och 11 § i språklagen rätt att tillställa bedömningsprogrammet och konsekvensbeskrivningen till myndigheten på sitt eget språk, antingen finska eller svenska. Handlingarna som hänför sig till bedömningsprogrammet och konsekvensbeskrivningen kan enligt 19 § 2 mom. i språklagen också skrivas delvis på finska och delvis på svenska. Enligt justitieministeriets rekommendation ska kontaktmyndigheten se till att information om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ges i tillräcklig omfattning på båda språken när effekterna av verksamheten kan uppträda i tvåspråkiga kommuner eller kommuner med olika språk. Handlingar ska i samband med informationsverksamheten översättas så att åtminstone de mest relevanta uppgifterna ges på båda språken. I bedömningsprogramskedet av detta projekt har det ansetts tillräckligt att i programmet lägga fram ett omfattande sammandrag och bildtexterna på svenska. Eftersom bedömningsbeskrivningen är av en annan karaktär än bedömningsprogrammet kommer behovet av översättningar och deras tillräcklighet att bedömas på nytt i fråga om bedömningsbeskrivningen.

Kompetensen hos dem som utarbetat bedömningsprogrammet

I bedömningsprogrammet presenteras utbildningen, arbetslivserfarenheten och rollen i det aktuella programmet för dem som deltagit i utarbetandet av programmet. Kontaktmyndigheten anser att den

projektansvarige har haft tillgång till tillräcklig sakkunskap vid utarbetandet av bedömningsprogrammet.

INLÄMNANDE AV UTLÅTANDET OM BEDÖMNINGSPROGRAMMET OCH INFORMATION OM DET

NTM-centralen skickar sitt utlåtande och kopior av de utlåtanden och åsikter om bedömningsprogrammet som NTM-centralen erhållit till den projektansvarige. Utlåtandet lämnas samtidigt för kännedom till berörda myndigheter och till dem som lämnat en åsikt.

Utlåtandet om bedömningsprogrammet publiceras på kontaktmyndighetens webbplats på adressen www.ely-keskus.fi/kuulutukset/uusimaa samt www.ely-keskus.fi/kuulutukset/hame och på miljöförvaltningens webbplats [Fingrid Abp:s 2x400 kV kraftledning mellan Hikiä \(Hausjärvi\) – Ingå \(ymparisto.fi\)](http://Fingrid%20Abp:s%202x400%20kV%20kraftledning%20melan%20Hiki%C3%A4%20(Hausj%C3%A4rvi)%20%E2%80%93%20Ing%C3%A5%20(ymparisto.fi).).

PRESTATIONSavgift, dess fastställande och möjlighet till justering av avgiften

Prestationsavgiften är 12 000 euro.

Avgiften som tas ut för utfärdande av kontaktmyndighetens utlåtande har fastställts i enlighet med avgiften för ett krävande projekt (18–24 personarbetsdagar). Avgiften fastställs med stöd av förordningen om NTM-centralernas avgifter.

Om en betalningsskyldig anser att ett fel har inträffat när avgiften för utlåtandet har fastställts, får den betalningsskyldige begära omprövning beträffande avgiften hos NTM-centralen inom sex månader från datumet för utfärdandet av detta utlåtande.

TILLÄMPADE RÄTTSNORMER

Lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 8, 16 och 18 §

Statsrådets förordning om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (277/2017) 3 §

Lag om grunderna för avgifter till staten (150/1992) 8 §

Statsrådets förordning (1357/2023) om närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas samt utvecklings- och förvaltningscentrets avgiftsbelagda prestationer 2024, 2 §.

Denna handling har godkänts i ämbetsverkets elektroniska ärendehanteringssystem. Ärendet föredrogs av överinspektör Reetta Suni och avgjordes av enhetens chef Timo Kinnunen.

Bilagor	Utlåtanden
	Åsikter
	Anvisning om rättelseyrkande gällande betalning
Distribution	Den projektansvarige
För kännedom	Givare av utlåtande
	Givare av åsikter